

HET WOORD VAN DE WEEK

ORGAAN VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

23e jaargang nr. 15

12 april 1970

administratie

postbus 114, Utrecht

tel. 030-24641

postgiro 58 t.n.v. De Humanistische Pers

abonnementsprijs voor Nederland, andere
E.E.G.-landen, Suriname, Curaçao en de
Antillen f 8,50 per jaar

Overige landen f 12,50 per jaar

losse nummers f 0,50

verschijnt wekelijks

In ons nummer van 15 februari l.l. kondigden wij de discussiedagen aan. Thans herinneren wij aan de vierde discussiedag, t.w. op zaterdag 25 april a.s. om 13.00 uur in Krasnapolsky te Amsterdam

Omdat het reeds meer dan een maand geleden is, dat wij de vragen publiceerden, herhalen wij deze nog eenmaal.

MOET HET HUMANISTISCH VERBOND IN MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN PARTIJ KIEZEN?

HOE KUNNEN HUMANISTEN DE MAATSCHAPPIJ VERBETEREN?

MOET DE MAATSCHAPPIJ WEL WORDEN VERBETERD?

WAT IS MAATSCHAPPELIJK ENGAGEMENT?

MOET HET H.V. ZICH BEPERKEN TOT UITSPRAKEN OVER LOSSE MAATSCHAPPELIJKE VRAAGSTUKKEN OF OOK DE GRONDSLAGEN VAN ONZE MAATSCHAPPIJ AAN EEN KRITISCH ONDERZOEK ONDERWERPEN?

WAT KAN HET HOOFDBESTUUR DOEN AAN MAATSCHAPPIJ-KRITIEK?

KAN HET HOOFDBESTUUR UITSPRAKEN DOEN NAMENS ZELFSTANDIG DENKENDE LEDEN?

WAT IS DE EIGEN VERANTWOORDELIJKHEID VAN HET HOOFDBESTUUR?

WAT KUNNEN DE PLAATSELIJKE GEMEENSCHAPPEN DOEN AAN DE VERBETERING VAN DE LEEFBAARHEID IN DE PLAATSELIJKE SAMENLEVING?

IS POLITIEK TABOE VOOR HET H.V.?

WAT DOEN WIJ MET ONS HUMANISME?

HOUDEN WIJ ONS BEZIG MET VRIJBLIJVEND GEZWAM?

WIE IS BANG VOOR EEN KRITISCH VERBOND?

*U
komt
toch ook?*

REGIONALE DISCUSSIE DAGEN

Van gespreksgroep tot speelzaal

Reeds vaak is naar vorengebracht, dat het vormen van gespreksgroepen een belangrijke taak is voor de gemeenschappen van het Verbond. Het vormen van zo'n groep is geen eenvoudige zaak. Dat ondervond ook mevrouw Hienekamp in Naarden, die in de wijk waar zij woonde een gespreksgroep heeft gevormd. De vraag: „wat doe je met zo'n groep” kwam vanzelfsprekend snel naar voren. Wij zijn eens met mevr. Hienekamp gaan praten hoe dat precies in zijn werk was gegaan.

Eind 1968 heb ik bij 180 adressen in mijn wijk aangebeld. Ik begon met te vragen of men belangstelling had voor een gespreksgroep, maar daar dit woord niet aansloeg heb ik het veranderd in „kunnen wij eens praten”. De vraag waarover stelde ik uit tot de eerste bijeenkomst. Wel bracht ik naar voren, dat het speciaal bedoeld was voor de buitenkerkelijken. Uit die 180 adressen heb ik 11 mensen gevonden, die bereid waren eens te komen. Men was nog wel terughoudend maar zij kwamen toch.

Wij begonnen begin 1969 met het bespreken van een aantal onderwerpen. Dit is in zoverre een beetje ondankbaar dat je zelden of nooit uit een probleem komt.

Om een voorbeeld te noemen. We hebben het probleem besproken van iemand die een vriend had die alcoholist was. Die laatste had een meisje en hij zei tegen zijn vriend: denk er aan, zij mag het nooit weten. Deze man zat daar vreselijk mee in. Hij kende het meisje ook goed, en hij wist niet hoe dit in een huwelijk zou gaan. Daar is dus een avond over gepraat en uiteindelijk bleken de meningen verschillend te zijn. De één vond dat hij het wel moest zeggen en de ander van niet. En aan het eind van de avond was er ook iemand die zei: als je hier nu helemaal niet uitkomt, waarom praten wij er dan over?

Er volgden nog een aantal andere avonden. Er werd gesproken over levensovertuiging, over dienstweigering en over de vraag of dit laatste verband hield met je levensovertuiging of niet. Deze laatste vraag trok helemaal geen belangstelling. Men was van mening dat dit onbelangrijk was. Voorts kwam men wel tot de konklusie, dat het bijeenkomen als meer zinvol zou worden ervaren als men iets ging doen.

De deelnemers aan deze groep zochten een plaats in de wijkraad, Gemeenteraadsvergaderingen werden bijgewoond. Men zocht contact met instanties van het openbaar onderwijs, met verenigingen voor Volksonderwijs, Veilig Verkeer (voor oversteekplaatsen) e.d.

Mochten de eerste reeks avonden geen volledige bevrediging hebben gegeven, toch hadden deze

een gunstige invloed gehad. Dat wordt bewezen door antwoorden op een desbetreffende vraag.

— Ja ik vind — al was je het niet met elkaar eens, dat je toch 's avonds thuis over de mening van anderen nadacht. Dat je denkt: waarom vinden ze dat en misschien hebben ze toch ook ergens gelijk. Dat je voor alles de mening van anderen leert accepteren.

— Het is goed om andere meningen te horen. Je leert er wat van. Van wat andere mensen zeggen. Dan denk je: ja, heb ik dit eigenlijk wel goed. Als je van iemand anders hoort wat hij denkt, dan denk je, zo kan het dus ook wel.

— Je ziet alles niet meer zo zwart-wit.

Met deze ervaring gingen wij dus aan de slag. Wij gingen na of wij niet de beschikking zouden kunnen krijgen over een eigen ruimte, een keet bijvoorbeeld. Daarover gingen wij alvast eens met B. & W. praten, wij gingen na waar wij er een zouden kunnen kopen en wat deze zou gaan kosten, welke plaats het meest geschikt is en of het in overeenstemming is met het bestemmingsplan.

Dan moet er gezorgd worden, dat een eventueel gebouw ook gebruikt wordt voor zinvolle doelen. Wij dachten aan ruimte en hulpmiddelen voor kinderen, dus de zorg voor speelgoed, waaraan weer een noodzakelijke medewerking verbonden is van ouders om daarvoor te zorgen.

Wij zijn in eerste instantie in zee gegaan met een verenigingsgebouw van de N.H.-kerk, maar wij kunnen daar weinig improviseren. Wij hebben van de week een gesprek over de Jeugdhaven, het nieuwe jeugdcentrum dat hier wordt opgezet. Daar hebben wij toch positieve dingen bereikt. Er zijn wel moeilijkheden maar ik stond toch verbaasd, dat de gereformeerde leider van de jeugdhaven zei, „Wij zijn een sociaal-culturele instelling, jullie ook, dus dan hoort u ook bij ons thuis. Het verbaasde mij, dat wij gebruik konden maken van dat gebouw met onze eigen inbreng. Ik vond het eigenlijk erg positief.

Gaat het praten in de gespreksgroep nu er ook activiteiten zijn, ook beter en zo ja, hoe komt dit.

Ja, dat gaat beslist beter en ik geloof, dat dit komt omdat je, naast het contact in de gespreksgroep, ook meer persoonlijke contacten hebt door de activiteiten. Men ziet ook meer verband in wat, waarom en hoe men iets doet.

In de reeks 'Oriëntatie' komt een nieuwe serie onder de titel: *Mens en Politiek*. Daarvan is thans het eerste deeltje verschenen, t.w.

Buitenparlementaire politiek

In deze serie verschijnen voorts:

2. *Kiezer en gekozenen*
3. *Ideologie en politiek*
4. *Pers en politiek*
5. *Directe democratie*

met tussenpozen van 2 à 3 maanden.

Bestellingen: door overschrijving op postrekening 58 t.n.v. De Humanistische Pers, Utrecht, van f 0,60 per deeltje of f 3,— voor de gehele serie.

Bij het plan, dat wij willen verwezenlijken, om een kleuterspeelplaats (2-4 jr.) te verzorgen bleek ons weer hoe moeilijk het is om alle betrokkenen duidelijk te maken hoe noodzakelijk dit is. Aan de gemeente, die subsidie moet geven, aan hen, die de ruimte moeten afstaan, e.d. Men vreest een onverantwoord gebruik van overheidsgeld, men is bang voor de rommel die de kinderen maken. Er zijn ook nog argumenten te bestrijden w.o. de bestaande gedachte, dat de moeders zelf voor deze kinderen moeten zorgen. Wij zijn van mening, dat een moeder niet alles kan geven, wat het kind nodig heeft. Het huis is vaak te klein en als er dan nog kinderen zijn in andere leeftijdsgroepen, dan kan het echt moeilijk worden. De praktijk wijst het uit, dat die peuters er wel bij varen, wanneer zij twee of drie keer per week een morgen met andere kinderen spelen onder een verantwoorde leiding.

Dat deze gedachte veld wint ervoeren wij tijdens een landelijke bijeenkomst van afgevaardigden van werkgroepen, die dit soort activiteiten trachten te realiseren, in stand te houden en te verbeteren. Dus het exploiteren van crèches, peuterspeelplaatsen, kinderdagverblijven.

Omdat we een verantwoorde werkwijze wilden nastreven en dit het beste kan worden gerealiseerd bij een landelijke organisatie van alle groepen, die zich hiermee bezig houden, is door de twee à driehonderd afgevaardigden besloten zo'n organisatie te stichten, hetgeen gelukkig tot stand is gekomen. Dit laatste is eveneens wenselijk wanneer men tot een goede subsidie-regeling wil geraken.

Ik ben erg blij, dat wij binnen deze gespreksgroep begonnen zijn om dit plan tot uitvoering te brengen.

Wanneer — laten wij zeggen over een jaar — die peuterspeelplaats eenmaal draait, denken

jullie dan dat de groep door zal gaan met andere activiteiten, zijn daar al plannen voor en liggen deze weer in de direkte omgeving, dus dingen waar iedereen rechtstreeks mee te maken heeft?

Wij zijn stellig van plan om andere dingen te gaan doen, maar concrete plannen zijn er nog niet. Wij staan nog voor allerlei suggesties open. De meest belangrijke dingen zullen, naar ik hoop, de voorrang krijgen. Overigens hangt de keuze van de activiteit vaak samen met situaties waarin de meeste van de leden van die gespreksgroep verkeren. De belangstelling van de jonge mensen met nog kleine kinderen zal wellicht anders liggen dan een groep, waarvan de gemiddelde leeftijd rond de 40 of 50 jaar ligt. Ik kan mij heel goed voorstellen, dat een groep van 40-50-jarigen zijn aandacht richt op de riet-suiker-aktie, op Amnesty-International, e.d. Ook dit zijn mogelijkheden voor een gespreksgroep.

Commentaar

Een gespreksgroep praat niet alleen, maar probeert mede door allerlei activiteiten de eigen direkte omgeving te beïnvloeden en te veranderen. Het is wellicht ook een aardig element in de discussie over de vraag in welke richting het vormingswerk het moet zoeken.

PROBLEMEN DER FILOSOFIE

Russells gezag als filosoof is ook bij de beoefenaren van deze wetenschap in Nederland groot, getuige het prestige van zijn ook al vertaalde *A History of Western Philosophy* uit 1946. In *Problemen der filosofie*, een uiteenzetting van de hoofdthema's in de wijsbegeerte, ontwikkelt hij een positief en constructief engagement, in een stijl die het boek ook — en juist — voor de niet-filosofische geschoolde goed leesbaar maakt. Het boek mondt uit in een beschouwing over de waarde van de filosofie en haar beoefening.

160 blz.

f 9,25

RELIGIE EN WETENSCHAP

In dit controversieel boek trekt Russell de feitelijke oorzaken en ontwikkelingen na van een eeuwenoud konflikt, dat tussen religie en wetenschap, waarin het geloof het kardinale strijdpunt is. Het boek verscheen in 1935, op een ogenblik dat in Duitsland en Rusland getracht werd nieuwe soorten geloof wetenschappelijk te funderen; sindsdien heeft het niets van zijn aktualiteit verloren: de zich scherper toespitsende konfliktsituatie van de laatste jaren in en buiten de kerken onderstreept het belang van Russells briljant betoog. Niet voor niets is zijn invloed ook in ons land de laatste tijd groeiende.

160 blz.

f 9,25

Bestellingen door overschrijving op giro 58 t.n.v. De Humanistische Pers Utrecht.

Pasen

Vrijwel overal en altijd heeft de mens zich heftig geuit in zijn opluchting bij een nieuwe lente en daarbij pas geleidelijk ook de hoop durven koesteren dat hij duurzaam gered was uit zijn machteloosheid tegenover een onverbiddelijke natuur.

Steeds kan men daarbij een vaste reeks van symptomen waarnemen. In die voorjaarsfeesten zit altijd een element van dankbaarheid. Er worden offers gebracht. Ook ontspringt dan de drang tot verandering, vernieuwing. Het oude wordt in allerlei vormen afgesneden, het verleden bezworen. Oude kleren worden vernietigd, vuren gedoofd, het huis gereinigd. Er wordt gebiecht. Men hult het schone lichaam in nieuwe, liefst witte kleren. Het is de dag van de intrede in het nieuwe leven, door doop of inwijding.

Maar ook waart door die feesten altijd de dood rond; er worden maskerades van de geesten der afgestorvenen gehouden; graven worden versierd en verlicht. Men ontveinst zich niet, dat de dood de grote beslissende spelbreker kan zijn. Daarom is het — in 't wijde historische verband — ook eigenlijk wel „natuurlijk“, dat er sprake is van kruis en opstanding, want zonder Goede Vrijdag kan er geen Pasen zijn. Zonder kruis geen opstanding.

Uit dezelfde drang wordt de orgie, de explosie van uitbundigheid geboren. In die uitgelatenheid vinden dan dolle omkeringen, absurde veranderingen plaats. Men vermomt zich, kleedt zich in de meest vreemde plunjes. Pseudo-koningen voeren kort hun dwaas bewind. Het is de moedwillige chaos — niet alleen als kortstondig verzet tegen de sleur van het alledaagse leven, maar voornamelijk om het leven naar een crisis te stuwen om een omslag naar het betere leven te forceren. Er wordt — veel bewuster dan men geneigd zou zijn te denken — aangestuurd op een breuk.

Zo dicht genaderd tot de meest spontane menselijke reacties op dit vreemde leven, dringen er toch een paar gedachten naar voren die gevormd zijn bij dit schouwspel van heftig leven tussen hoop en vrees, in de nood van het ondergane lijden en de ervaren sterfelijkheid. Als men het goed beschouwt, is eigenlijk het ongelooft in God, het ongelooft in een opperwezen, helemaal geen merkwaardig verschijnsel. Het geloof is veel wonderlijker. De mens worstelt eeuwen en eeuwen lang in een bestaan dat onbegrijpelijk verloopt, onafhankelijk van menselijke gevoelens of normen van recht en billijkheid.

Ontelbare malen heeft de mensheid stilgestaan en hoopvol geluisterd naar een nieuwe uitleg, een nieuwe visie, een nieuwe voorstelling omtrent de zin van dit verradelijke leven. Een vaag ritme onderkent de mens in de gang van de natuur — maar rampen verrassen hem als hij er het minst op verdacht is. De enige zekerheid die hij ervaart is de vaste golfslag van geboorte en dood, van zomer en winter, van hoop en vrees. Er is geen straatje licht dat één der ontelbare visies rechtvaardigt.

Er is een ongelooft dat veel wonderlijker is dan het ongelooft in God. Dat is: het niet willen geloven dat dit leven verloopt zoals het verloopt, het zich niet willen neerleggen bij de ervaring

van miljarden levens in miljoenen jaren: dat er alleen maar in ons zelf een aanleiding te vinden is om te geloven dat dit leven een zin heeft. Dat wij het zijn die al of niet zinvol dit leven kunnen doen verlopen. Het is werkelijk een geweldig tafereel de mens in één onophoudelijke oerdrang om een zin te onderkennen die aan dit leven verleend zou zijn — om aan de verbijstering der volle verantwoordelijkheid te ontsnappen.

Steeds vragen we: vanwaar, waarheen en waartoe? En de echo dringt niet tot ons door! We willen zeker zijn dat alles goed komt, dat er redding is — en wel verre van het op de liefde, de toewijding te houden, bouwen wij op hoop en geloof. Elk geluk, elke vreugde — ook die van het nieuwe, heerlijke voorjaar, wordt toch weer getemperd, verduisterd door de angst: dat het ons niet gegund zou zijn.

Het is een gewoon feit: de moed tot vrije onbekommerde vreugde is onder de mensen veel schaarser dan de moed om te lijden. Pasen is een symptoom van deze wezenlijke tragedie van de mens. Wat denken wij humanisten nu op deze dagen? Zijn we er al in geslaagd om ons vrij en ongeremd over te geven aan de vreugde waartoe de natuur ons inspireert?

Wij geloven niet in verlossing uit onze feilbare menselijkheid, evenmin zien wij uit naar een overwinning op de dood door het leven van zijn tijdelijkheid te verlossen. We offeren ook geen lam van de nieuwe dracht om het vaste ritme van de natuur te bezweren.

We kunnen niet terug en we willen niet terug. Niet omdat we te hovaardig zijn om te delen in het geloof en de hoop der miljarden die ons voor gingen en door geen ontgoocheling zich van hun verwachtingen lieten beroven. Ik moet mijzelf verbeteren: wij moeten niet terug willen, omdat we niet terug kunnen. De geschiedenis van vallen en opstaan, de onafzienbare vloed van ervaring, de scherpzinnigheid, maar vooral de wijsheid der eeuwen, die al bij al bepaald heeft hoe en wat ons standpunt nu en hier moet wezen — dat alles mag niet in een gril terzijde geschoven worden, doordat de wanhoop van een enkel moment ons in paniek brengt.

Ik geloof, dat wij er ons met de uiterste zorg voor moeten hoeden, om in onze stijl van vreugde dat wat achter ons ligt te imiteren. Tumult van dankbaarheid voor een nieuwe lente zou in onze overtuiging ook een leeg gebaar zijn.

Wij moeten vooruit. Wij geloven niet in een dreiging van de diepte uit, van Satan; ook niet in het heil van boven. Wij staan op deze planeet en weten dat goed en kwaad louter menselijk zijn. Het heerlijke of het rampzalige van de natuur heeft niets met goed of kwaad te maken; daar tegenover is dankbaarheid of woede volkomen zinloos. Bewaren wij liever lof of blaam voor de mens.

Een nieuwe lente is reden tot vreugde, tot uitbundigheid. Laten wij het proberen. Met alle respect voor de moed tot lijden — laten wij de vreugde onbekommerd aandurven, voor nu, voor hier. Er is geen zekerheid dan deze: dat niets volstrekt zeker is. Maar voor wie de spontane angst hiervoor weet te overwinnen, ligt een geweldige vrijheid open.

P. Spigt

een radiolezing voor de wereldomroep op zondag 29 maart 1970